

**GECOÖRDINEERDE STRATEGIE VOOR DE BESTRIJDING VAN HET SCHOOLVERZUIM IN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST**
Akte genomen van de strategie op 26 april 2018

1. Context

Het Brussels programma voor het onderwijs van de S2025 beoogt een strategie in te voeren om het schoolverzuim in het Brussels Gewest te bestrijden.

S2025 – Tweede pijler - programma 6:

Beleidswerf	Operationeel engagement
1. Een Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim coördineren	<p>De VG en de FWB hanteren een verschillende definitie van schoolverzuim. Het is nodig een gemeenschappelijke indicator voor het schoolverzuim op het grondgebied van het BHG uit te werken door de statistieken van de twee Gemeenschappen op elkaar af te stemmen;</p> <p>Nagaan welke maatregelen uitgaan van en welke middelen ingezet worden door de twee Gemeenschappen, de gemeenschapscommissies, het BHG en de gemeenten en een gemeenschappelijke actiestrategie uitwerken om eenieders rol te omschrijven, de follow-up van de gezamenlijk vastgelegde doelstellingen te waarborgen en de jongeren die afhaken van school op een opgevolgde en gecoördineerde wijze gericht te ondersteunen;</p> <p>In het gecoördineerde actieplan oplossingen bepalen die aangepast zijn aan de verschillende situaties van schoolverzuim;</p> <p>In samenwerking met de Gemeenschappen, het PSV hervormen met het oog op een efficiëntere bestrijding van het schoolverzuim (integratie van het PSV in de 'Schooldienst' van het BPB; gezamenlijke denkoefening over het PSV en het openstellen van de school naar de wijk waarin zij zich bevindt).</p>

Met het oog op de uitvoering van deze belangrijke beleidswerf stemde de Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 14 juli 2016 in met de volgende werkwijze om een strategie uit te tekenen voor de bestrijding van het schoolverzuim:

1. Een overzicht opmaken van de bestaande statistieken over schoolverzuim van de FWB, de VGC/VG, het BHG, de plaatselijke besturen, politie en justitie.
 - a. Een of meerdere gemeenschappelijke definities van schoolverzuim opstellen;
 - b. Gemeenschappelijke indicatoren uitwerken om het schoolverzuim te duiden en op te volgen;
2. Een inventaris opmaken met de verschillende beleidsacties en initiatieven die op het grondgebied van het BHG ondernomen worden in de strijd tegen het schoolverzuim en de bestaande beleidsevaluaties analyseren;
3. Aanbevelingen formuleren in verband met het beheer van de gewestelijke initiatieven voor de bestrijding van schoolverzuim, waarbij rekening gehouden wordt met de evaluatie

van de huidige beleidsacties/initiatieven, maar ook met de succesvol gebleken ervaringen in de rest van België en/of in het buitenland;

4. Een syntheseverslag uitwerken voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
5. De strategie voor de bestrijding van schoolverzuim goedkeuren.

De Dienst Scholen van perspective.brussels werd belast met de uitvoering van die opdracht.

Om te beginnen, startte zij een studie op met als doel:

- Een gedetailleerd beeld te schetsen van het schoolverzuim in het Brussels hoofdstedelijk Gewest;
- Een gedetailleerde inventaris op te maken van de bestaande beleidsacties en andere initiatieven die tot doel hebben om het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bestrijden en de bestaande evaluaties van die beleidsacties en initiatieven kort samen te vatten;
- Gemeenschappelijke definities en indicatoren van schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uit te werken;
- Aanbevelingen te formuleren in verband met het beheer van de gewestelijke initiatieven voor de bestrijding van schoolverzuim (PSV, pijler “schoolverzuim” van de preventie- en buurtplannen);
- Aanbevelingen te formuleren om te zorgen voor een (sterkere) wisselwerking tussen de verschillende initiatieven/beleidsacties ter bestrijding van schoolverzuim die uitgaan van verschillende actoren in het Brussels Gewest (gemeenten, gemeenschappen, Gewest, vzw's, ...);
- Aanbevelingen te formuleren om al die actoren samen te brengen in een netwerk.

Na een overheidsopdrachtprocedure werd de KU Leuven-Hiva aangewezen om die studie uit te voeren.

De uitvoering van de studie werd opgevolgd door een groot begeleidingscomité:

- Vertegenwoordigers van perspective.brussels (Schoolfacilitator, Dienst Scholen, BISA);
- Vertegenwoordigers van de KU Leuven;
- Vertegenwoordigers van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid;
- Vertegenwoordigers van de gemeentelijke preventiediensten;
- Een vertegenwoordiger van het waarnemingscentrum voor geweld en schooluitval van de Federatie Wallonië-Brussel;
- Een vertegenwoordiger van de dienst van de Federatie Wallonië-Brussel die belast is met het toezicht op de naleving van de schoolplicht;
- De onderwijs- en jeugdfacilitator van de Federatie Wallonië-Brussel;
- Een vertegenwoordiger van de PMS-centra van de Federatie Wallonië-Brussel;
- Een vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschapscommissie;
- Een vertegenwoordiger van het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Overheid;
- Een vertegenwoordiger van het netwerk ‘Samen tegen Schooluitval’ Brussel;
- Een vertegenwoordiger van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad;
- Een vertegenwoordiger van het parket van Brussel.

De theoretische kaders, de ambitie, de basisprincipes en de doelstellingen van de strategie zijn vastgelegd in de studie die uitgevoerd is door de KUL-HIVA. De uitwerking van de gecoördineerde Brusselse strategie voor het bestrijden van schoolverzuim steunt op voormelde studie.

2. Gecoördineerde Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De ontwikkeling van een gecoördineerde strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim strekt ertoe beleidsmatig te bepalen wat er gedaan moet worden in een bepaalde situatie die gericht is op het bestrijden van schoolverzuim en wie de verwachte handelingen moet stellen.

1. Theoretisch kader

De strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim is opgebouwd rond twee theoretische kaders:

- het model van Rumberger, dat de risicofactoren van schoolverzuim in een allesomvattend, multidimensionaal kader samenvat.¹
- het Europees strategisch kader, dat de maatregelen voor de bestrijding van schoolverzuim groepeert in vier categorieën, afhankelijk van het soort schoolverzuim waar het om gaat.

Waarom theoretische kaders?

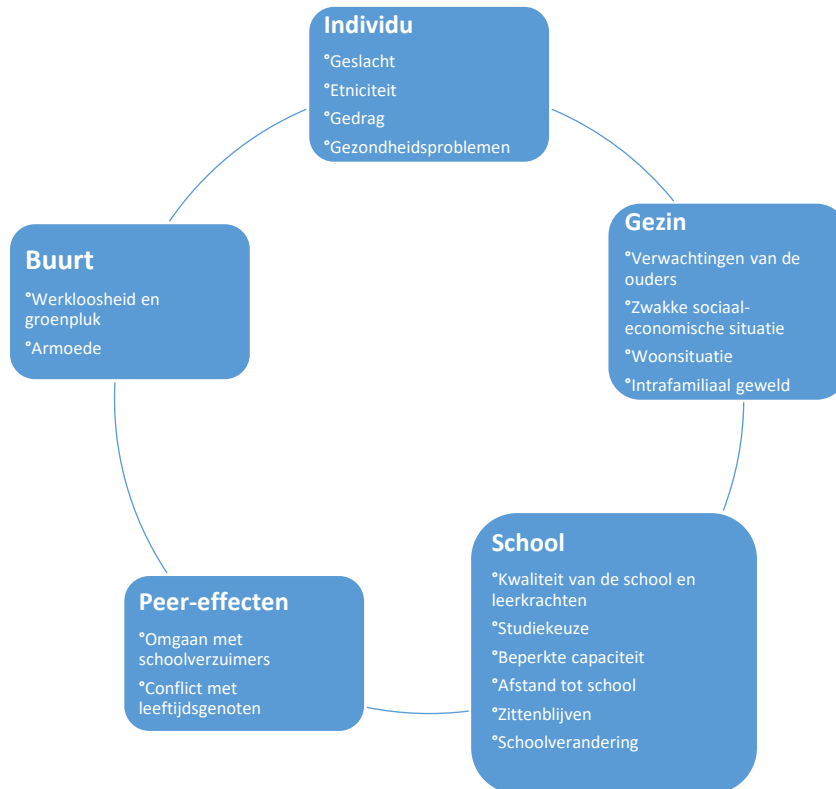
Die theoretische kaders laten toe:

- **alle praktijken die kaders in de strijd tegen schoolverzuim in het BHG, te rangschikken en te analyseren;**
- **te achterhalen of alle risicofactoren en alle aspecten van schoolverzuim aan bod komen in de verschillende beleidsinitiatieven die in het BHG ondernomen worden;**
- **de rol van iedereen die in het BHG werkt rond schoolverzuim te bepalen en te verduidelijken.**

¹ Rumberger, R. W. & Rotermund, S. (2012). *The relationship between engagement and high school dropout. Handbook of research on student engagement. US: Springer. blz. 491-513.*

a) **Model van Rumberger - de risicofactoren:**

Figuur 1: Model van Rumberger: Risicofactoren voor schoolverzuim

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest spelen meerdere risicofactoren.

Wat de **risicofactor "individu"** betreft, blijkt uit de literatuur dat het risico op schoolverzuim groter is bij jongeren van allochtone herkomst dan bij autochtonen (De Witte et al., 2013). Die vaststelling valt voornamelijk te verklaren door taalachterstand en over het algemeen door een minderwaardig sociaal-economisch statuut (Duquet, Glorieux, Laurijssen & Van Dorsselaer, 2006).

Uit de gegevens van het BISA (2016) blijkt dat er in het BHG meer niet-westerse allochtonen (hoofdzakelijk afkomstig uit Afrika en Azië) zijn dan in de andere gewesten. In het Vlaams en het Waals Gewest zijn er gemiddeld 2% niet-westerse allochtonen. In het BHG bedraagt dat aantal 9%.

Het (onder meer grensoverschrijdend) gedrag van leerlingen is een sub-**risicofactor** voor schoolverzuim. In dat verband is het belangrijk op te merken dat het aantal misdrijven gepleegd in Brussel in 2016 weliswaar aanzienlijk lager lag dan in 2007, maar nog altijd het hoogste bedroeg van heel België (bron federale politie). Een andere gedragsgerelateerde indicator voor onderliggende psychologische problemen is het overmatig alcoholgebruik. Het in 2013 uitgevoerde gezondheidsonderzoek toont duidelijk aan dat het overmatig alcoholgebruik sterker verspreid is in het BHG (15 %) dan in België in het algemeen (13 %), wat leidt tot de veronderstelling dat onderliggende psychologische problemen in het BHG een mogelijk belangrijke contextuele factor vormen.

Met betrekking tot de risicofactor “gezin” wijst de literatuur erop dat kinderen van gescheiden, laaggeschoolde of arme ouders of van ouders die weinig bezig zijn met de schoolloopbaan van hun kinderen een groter risico lopen om af te haken op school. In die bevolkingsgroep is het sociaal, cultureel en financieel kapitaal van het gezin waarin de jongere opgroeit, gemiddeld genomen lager (Rumberger, 2011).

Armoede speelt in het BHG een belangrijke rol. Ongeveer een derde van de Brusselaars heeft een inkomen onder de armoedegrens (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel, 2017), wat niet enkel een verhoogd risico op voortijdig schoolverlaten inhoudt, maar ook leidt tot een lagere levensverwachting (verschil van zo’n drie jaar tussen de arme wijken en de rijkere wijken in het BHG).

De grootstedelijke context van het BHG (hoge huurprijzen, verouderend gebouwenbestand) weegt ook door op de woonsituatie als sub-**risicofactor**. Jongeren die geen aparte kamer hebben om hun huiswerk te maken, dreigen minder gemotiveerd te zijn en zijn dan ook geneigd om sneller af te haken (OESO, 2015).

De derde risicofactor die het model van Rumberger naar voren schuift, houdt verband met de school.

De kwaliteit van de school en van de leerkrachten is een van de voornaamste factoren bij het voorspellen van schoolverzuim. De Brusselse scholen ondervinden moeilijkheden om leraars aan te werven. Bijgevolg aanvaarden ze steeds meer leerkrachten zonder pedagogisch diploma of met een knelpuntkwalificatie zonder enig verband met het onderwezen vak (Marissal et al., 2016).

In het BHG hebben scholen daarenboven te kampen met een tekort aan capaciteit, waardoor verre verplaatsingen nodig zijn om naar school te gaan. Ook een lange afstand tussen de woonplaats en school kan het risico op schoolverzuim vergroten (Wayens, Janssens & Vaesen, 2013). Het BISA heeft erop gewezen dat 34% van de Brusselse leerlingen in het middelbaar onderwijs in het schooljaar 2014-2015 naar een school gingen in hun wijk of in een naburige wijk. Dat lage percentage is vooral te wijten aan het feit dat er in bepaalde buurten geen middelbare school is en aan het feit dat de bestaande scholen een beperkte capaciteit hebben (Anderlecht, Sint-Jans-Molenbeek en Sint-Agatha-Berchem) (Van Laethem & Franklin, 2016; Wayens, Janssens & Vaesen, 2013).

Ook jongeren die vaak van school veranderen, lopen een groter risico op voortijdig schoolverlaten (Haelermans & De Witte, 2015). Uit de cijfers van AgOdi (2015) die opgenomen zijn in tabel 9 blijkt dat deze risicofactor tevens zeer aanwezig is in Brussel.

Over de “buurt” als risicofactor zegt de literatuur dat in buurten met een hoog percentage allochtonen, personen met een zwak socio-economisch statuut, misdaad, scholen van slechte kwaliteit en armoede het schoolverzuim hoger ligt (Rumberger, 2011)

Uit de analyse blijkt dat sommige van deze risicofactoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zeer zwaar doorwegen.

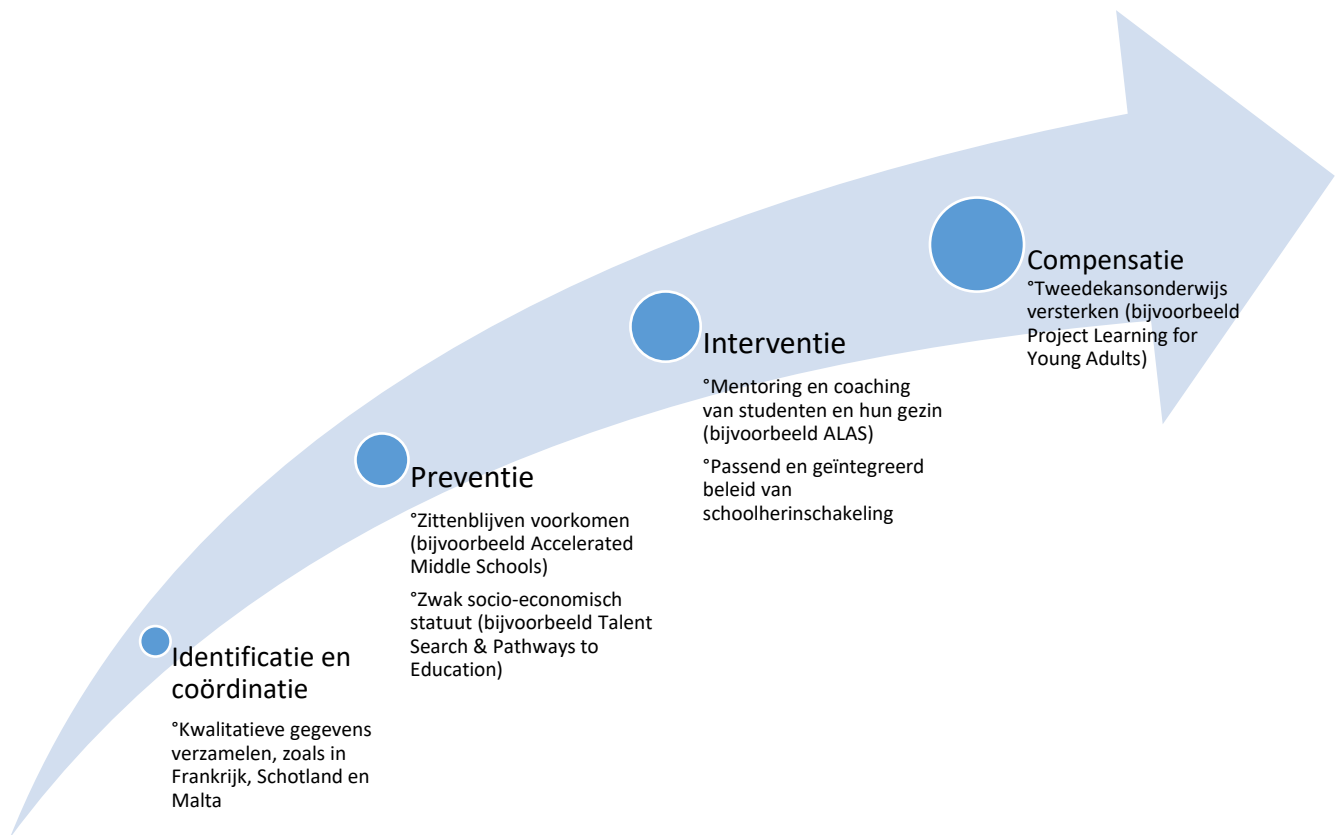
De gecoördineerde Brusselse strategie voor de bestrijding van schoolverzuim moet voorzien in maatregelen/initiatieven waarmee op al die risicofactoren kan worden ingewerkt.

Het tweede theoretische kader² is gebaseerd op een Europese aanbeveling. Het groepeert de maatregelen voor de bestrijding van het schoolverzuim in vier categorieën.

² Raad van de Europese Unie. (2011). *Reducing early school leaving: Accompanying document to the Proposal for a Council Recommendation on policies to reduce early school leaving*. Brussel: Raad van de Europese Unie.

b) Europees strategisch kader:

Figuur 2: Europees strategisch kader (bron: De Witte, K. & Mazrekaj, D. (2015). Vroegtijdig schoolverlaten – Evidence Based Beleidsaanbevelingen. *Itinera Institute Analyse*, 4, p. 19.

1. Maatregelen die zich richten op **identificatie en coördinatie** van de oorzaken en factoren voor schoolverzuim;
2. **Preventiemaatregelen** omvatten de initiatieven die tot doel hebben om te vermijden dat bepaalde omstandigheden of obstakels die de schoolloopbaan van leerlingen bemoeilijken, zich voordoen of zich verankeren. Bijvoorbeeld voorkomen of snel wegwerken van schoolse achterstand en/of leerproblemen, versterken van de leeromgeving thuis, enz. Ook acties die gericht zijn op het verbeteren van het schoolklimaat maken deel uit van preventie. Deze acties zijn dus bedoeld om passief en relatief verzuim te voorkomen, en/of de eerste tekenen daarvan aan te pakken;
3. **Interventiemaatregelen** omvatten de initiatieven om spijbelen en schoolverzuim aan te pakken, en dat vanaf het moment waarop de problemen zich voordoen. Het verschil met preventie ligt hierin dat een interventie reactief is en preventie proactief. De situatie wordt door de verschillende actoren al ervaren als sterk problematisch en oncontroleerbaar, bijvoorbeeld bij conflictsituaties tussen school en leerling of bij een dreiging tot uitsluiting;

4. **Compensatiemaatregelen** omvatten de initiatieven die mogelijkheden tot onderwijs en opleiding aanbieden voor leerlingen die uit het schoolsysteem zijn gevallen (absoluut schoolverzuim, cf. NEET's, en programma's als de jongerengarantie).

Beleid dat op een coherente wijze de verschillende soorten maatregelen omvat en dat aangepast is aan de lokale noden en populatie, is het meest effectief.

Het komt er dus op aan een gemeenschappelijke strategie te ontwikkelen en er daarbij voor te zorgen dat er van elke soort voldoende maatregelen zijn, dat de verschillende maatregelen een coherent geheel vormen en dat de strategie flexibel genoeg is zodat ze aangepast kan worden aan de lokale noden en populatie.

2. Definities en indicatoren van schoolverzuim

De ontwikkeling van een gemeenschappelijk taalgebruik:

“Schoolverzuim” is vandaag een uitgehold woord.

Afhankelijk van de context en de gesprekspartner dekt dit woord verschillende begrippen. Het kan gaan om jongeren die almaar minder gemotiveerd zijn om naar school te gaan, om jongeren die niet ingeschreven zijn of om jongeren die gestopt zijn met school zonder een diploma op zak te hebben.

Het is van essentieel belang om een gemeenschappelijk taalgebruik te ontwikkelen om de verschijnselen die verband houden met schoolverzuim, te benoemen. Het is nodig om eensgezindheid te bereiken over de te gebruiken naamgeving, definities en indelingen.

Dergelijke gemeenschappelijke en gedeelde definities moeten het gemakkelijker maken om te bepalen welke verschillende vormen schoolverzuim er zijn. Zij zullen het ook mogelijk maken om de nagestreefde doelstellingen optimaal en gezamenlijk af te bakenen en samen indicatoren uit te werken om het schoolverzuim te meten, maar ook om indicatoren uit te werken om het gevoerde overheidsbeleid op te volgen en de resultaten ervan te beoordelen.

In de literatuur onderscheidt men een groot aantal begrippen die betrekking hebben op schoolverzuim³.

Voor de duidelijkheid stelt de Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim drie definities van schoolverzuim voor.

Zij onderscheidt twee grote soorten schoolverzuim: passief schoolverzuim en actief schoolverzuim (die laatste soort wordt onderverdeeld in drie sub-definities).

Passief schoolverzuim verwijst op de eerste plaats naar gedrag of het ontwikkelen van leerachterstand waaruit blijkt dat de leerling geen interesse heeft voor het onderwijs. De eerste tekenen van dreigend schoolverzuim kunnen zichtbaar zijn, maar manifesteren zich nog niet in spijbelen of voortijdig

³ De Rijksoverheid. (2008). Naar een integrale aanpak schoolverzuim. Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2008/06/05/naar-een-integrale-aanpak-schoolverzuim>

schoolverlaten. De leerling is dus aanwezig op de school, maar het kan wel zijn dat hij of zij overweegt tot effectief spijbelen over te gaan.

Passief schoolverzuim is per definitie niet meetbaar. Dat in tegenstelling tot actief schoolverzuim, waarvoor wél meetindicatoren aangemaakt kunnen worden.

Bij **actief schoolverzuim** spijbelt en/of verlaat een leerling voortijdig het onderwijs. De Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim stelt voor om het actief schoolverzuim op te delen in drie soorten:

- **Het relatief verzuim:** de leerplichtige leerling staat wel in een school ingeschreven, maar is zonder geldige reden niet aanwezig in de lessen.
- **Het absoluut verzuim:** de leerplichtige leerling staat niet in een school ingeschreven.
- **Het vroegtijdig schoolverlaten:** een niet-leerplichtige jongere zonder kwalificatie staat niet in een school ingeschreven.

De Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim ontwikkelt voor elk van die definities bepaalde meetindicatoren.

Statistische indicatoren:

Er bestaan op dit moment geen gegevens die het mogelijk maken een gewestelijk beeld te schetsen van het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De Vlaamse Gemeenschap en de Federatie Wallonië-Brussel hebben elk hun eigen indicatoren en statistieken die een gemeenschapsgebonden beeld van het schoolverzuim opleveren. Het is soms, maar niet systematisch mogelijk om tot aparte bevindingen te komen voor het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Daarom ontwikkelt de strategie nieuwe ideaaltypische indicatoren voor het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. **Die indicatoren kunnen afgestemd worden op die van de Gemeenschappen.** We spreken over SMART-indicatoren.

Het is de bedoeling om te beschikken over kwantitatieve indicatoren om het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te beoordelen. Die indicatoren zullen op de website van het BISA geplaatst worden.

STATISTISCHE INDICATOREN VOOR HET BHG	
Relatief schoolverzuim	Het deel van de leerplichtige jongeren die minstens vier halve dagen in een semester ongeoorloofd afwezig waren (a) volgens de gemeente waarin ze in een school zijn ingeschreven, of (b) volgens de gemeente waar ze wonen.
Absoluut schoolverzuim	Het deel van de leerplichtige jongeren zonder diploma secundair onderwijs die niet in een school of onderwijsinstelling zijn ingeschreven volgens de gemeente waar ze wonen.
Vroegtijdig schoolverlaten	Het deel van de jongeren tussen 18 en 25 jaar zonder diploma hoger secundair onderwijs die in een bepaald jaar 'T' zijn ingeschreven in een school, maar in de daaropvolgende jaren 'T+1', 'T+2', en 'T+3' niet meer. Dit volgens de gemeente waar ze wonen.
Schoolachterstand	Het deel van de leerlingen met minstens twee jaar schoolachterstand per onderwijsvorm en per geslacht.

Om die indicatoren te kunnen berekenen, is het nodig te beschikken over een gedetailleerd **registratiesysteem** van de aan- en afwezigheden van iedere leerling.

De indicatoren kunnen immers alleen worden bepaald wanneer er een centrale, dagelijks bijgehouden database van aan- en afwezigheden bestaat.

De dagelijkse invoer van nauwkeurige administratieve gegevens zal het mogelijk maken om een geografische verdeling van het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op te stellen en inzicht te krijgen in het verschil in situatie tussen de wijken.⁴

Om een Brusselse visie te krijgen op het schoolverzuim, is het nodig om de verschillende databases (zowel die van de FWB als die van de Vlaamse Gemeenschap) met elkaar te verbinden.

3. Een ambitie

De Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim streeft ernaar dat iedereen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgroeit of er schoolloopt omgeven is door een kwaliteitsvolle leer- en leefomgeving die het mogelijk maakt om een succesvolle schoolloopbaan uit te bouwen.⁵

⁴ De invoering van een **gedetailleerd registratiesysteem** van de aan- en afwezigheden van iedere leerling zal de verschillende instanties die bevoegd zijn voor het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ook in staat stellen het beleid te monitoren (zie doelstelling 1 van de strategie, blz. 13 van deze nota).

⁵ De leeromgeving verwijst daarbij niet uitsluitend naar de school, maar ook naar het gezin en de buurt waar vooral informeel geleerd wordt. Krachtige leeromgevingen zijn voor kinderen en jongeren betekenisvol (wat geleerd wordt, ervaren ze als relevant, waardoor het hen kan boeien en inspireren), en zijn veilig en breed (dit wil zeggen dat ze zowel vormen van formeel als informeel leren bevatten).

4. Acht basisprincipes

De basisprincipes geven de visie weer van waaruit de nagestreefde ambitie en doelen verwezenlijkt zullen worden.

Die principes dienen als richtlijn voor de veldwerkers die concrete acties ondernemen.

De institutionele actoren kunnen die basisprincipes hanteren als leidraad voor het goedkeuren en beoordelen van de in de praktijk uitgevoerde projecten.

De principes moeten dus inhoudelijk voldoende richting geven, maar tegelijk ook voldoende ruimte laten om ze om te zetten in concrete acties.

De problematiek en de oorzaken van schoolverzuim verschillen sterk tussen scholen, buurten en gemeenten. Een eenvormige aanpak voor alle scholen, buurten en gemeenten zal daarom niet doeltreffend zijn. Wat nuttig is voor één buurt, is immers niet noodzakelijk geschikt voor een andere buurt.

Bij de uitwerking van een beleidskader voor de bestrijding van het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet maximaal ingespeeld worden op de diversiteit van de Brusselse context

Hieronder volgt een overzicht van de 8 basisprincipes van de gecoördineerde strategie voor de strijd tegen schoolverzuim:

- 1) Elk kind dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgroeit of schoolloopt, heeft recht op een **krachtige leer- en leefomgeving** die alle kansen genereert op een succesvolle schoolloopbaan;
- 2) Een sereen klimaat in het gezin, op school en in de buurt is van essentieel belang om graag naar school te gaan en te leren;
- 3) Een trajectmatig, creatief en coherent aanbod van acties die gericht zijn op de leerling, zijn gezin en de school, waardoor degenen die het nodig hebben, voor elke situatie in de schoolloopbaan gepaste begeleiding kunnen krijgen;
- 4) Omdat de plaatselijke situaties sterk kunnen verschillen, moet gehandeld worden op basis van het **subsidiariteitsbeginsel**. Er mag enkel op bovenlokaal niveau worden opgetreden, als dat efficiënter blijkt te zijn (bijvoorbeeld bij het verzamelen en verwerken van gegevens);
- 5) Interventies worden kleinschalig opgezet én geëvalueerd op hun doeltreffendheid. Pas daarna worden ze op grotere schaal geïmplementeerd;
- 6) De verschillende acties zijn ingebed in een **lokaal verankerd partnerschap** met maximale inzet van ieders kracht en expertise en focus op gezamenlijke actie;
- 7) De verschillende betrokken actoren worden **aangesproken op hun realisatie** in de vermindering van schoolverzuim;
- 8) **De definities en de indicatoren van schoolverzuim** zijn uniform voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De cijfergegevens worden op regelmatige basis gedeeld met alle stakeholders.

5. Acht concrete doelstellingen

Om de ambitie van de Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim te kunnen waarmaken, zijn acht doelstellingen vastgelegd.

- Doelstelling 1: Het schoolverzuim identificeren en meten
- Doelstelling 2: Werken aan het versterken van het sociaal (buurt)weefsel
- Doelstelling 3: Zorgen voor een vlottere overgang op cruciale momenten in de schoolloopbaan
- Doelstelling 4: Het psychosociaal engagement van kinderen en jongeren versterken
- Doelstelling 5: Het pedagogisch engagement bevorderen
- Doelstelling 6: De relaties tussen leerling/gezin en school herstellen
- Doelstelling 7: De leerlingen re-integreren in de school of in een schoolloopbaan
- Doelstelling 8: De verschillende lokale en bovenlokale instrumenten voor de strijd tegen schoolverzuim in het BHG beter coördineren en inzetten op kennis van de actoren

Die doelstellingen zijn gekoppeld aan de theoretische kaders waardoor de strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim onderbouwd is: Welke risicofactor speelt mee? Welke soort maatregel van het Europees kader wordt beoogd?

De *doelstellingen* zijn niet in een lukraak gekozen volgorde geplaatst, maar wel gerangschikt volgens de mate waarin zij preventief worden toegepast. Zij zijn dus gerangschikt van “eerder preventief” naar “interveniërend” tot “compenserend” overeenkomstig de definities van het Europees strategisch kader 2020 rond vroegtijdig schoolverlaten.

Overzicht van de doelstellingen per doelgroep

<i>Doelstellingen</i>	PRIMAIRE DOELGROEP
D1: Het schoolverzuim identificeren en meten	Iedereen
D2: Werken aan het versterken van het sociaal buurtweefsel	Iedereen
D3: Zorgen voor een vlotte overgang	Leerlingen op een cruciaal keerpunt in hun schoolloopbaan
D4: Het psychosociaal engagement versterken	Leerlingen en klassen met een risico op grensoverschrijdend gedrag of demotivatie Scholen (klassen en leerkrachten)
D5: Het pedagogisch engagement versterken	Leerlingen met leerachterstand
D6: De relaties tussen leerling / gezin en school herstellen	Leerlingen / gezinnen in conflict met het schoolleven
D7: De leerlingen re-integreren in de school en in de schoolloopbaan	Jongeren bij wie het schoolverzuim van problematische of absolute aard is
D8: De verschillende lokale en bovenlokale instrumenten voor de strijd tegen schoolverzuim in het BHG beter coördineren en inzetten op kennis van de actoren	Iedereen

De Brusselse strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim komt voor iedere doelstelling tot een vaststelling, die het waarom van de doelstelling uiteenzet.

De tabel met de beleidswerven en operationele engagementen geeft aan “hoe” de doelstelling bereikt zal worden.

Follow-up van de uitvoering van de doelstellingen en beleidswerven:

Een **stuurcomité** legt zich toe op elk van de **8 doelstellingen** waarop de strategie steunt.

Dat comité is samengesteld uit een of meerdere leden van de Brusselse Regering, de Regering van de Federatie Wallonië-Brussel, de Vlaamse Gemeenschapsregering en de Colleges van de COCOF en de VGC.

Het stuurcomité krijgt ondersteuning van de administraties die zich inzetten voor de uitvoering van de beleidswerven rond een doelstelling.

De uitvoering van de beleidswerven staat onder leiding van een of meerdere sturende Ministers (die kunnen delegeren aan hun bevoegde administraties).

Voor **iedere beleidswerf** wordt een operationele fiche opgemaakt op basis van een gemeenschappelijk stamien met een omschrijving van de beleidswerf, de planning, de beschikbare of nodige budgetten en financieringen en de nuttige opvolgingsindicatoren voor de evaluatie.

Met het oog op **de jaarlijkse follow-up** van de doelstellingen en beleidswerven wordt een jaarverslag opgemaakt waarin staat hoever iedere doelstelling en beleidswerf gevorderd zijn.

Elk stuurcomité moet jaarlijks een verslag over zijn doelstelling bezorgen aan de Brusselse Gewestregering, die het volledige jaarrapport zal opmaken.

Dat rapport moet vervolgens dienen om de prioriteiten die de verschillende betrokken regeringen ieder jaar vastleggen, te updaten.

Doelstelling 1: Het schoolverzuim identificeren, meten en monitoren

Werkt in op risicofactor	-
Soort maatregel	IDENTIFICATIE
Voorbeelden uit het BHG	VGC: KANS VG: Discimus registratiesysteem FWB: SCOS / SIEL

Vaststelling

Momenteel beschikken we over slechts één indicator die ons een gewestelijk beeld geeft van het schoolverzuim. Die indicator komt uit de enquête naar de arbeidskrachten.

Namelijk het percentage personen van 18 tot 24 jaar zonder diploma hoger middelbaar onderwijs die geen enkele andere onderwijsvorm of opleiding meer volgen.

Dat percentage bedraagt in het BHG 14,8%, tegenover 6,8% in het Vlaams Gewest en 10,3% in het Waals Gewest. Voor België ligt het op 8,8%.

Het is een belangrijke indicator, omdat hij ook nationale en internationale vergelijkingen mogelijk maakt.

Toch is het nodig dat de FWB en de Vlaamse Gemeenschap gemeenschappelijke indicatoren ontwikkelen om de verschillende vormen van schoolverzuim op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te meten.

Het ideale zou zijn om te beschikken over gewestelijke indicatoren, die dan verder gefinetuned kunnen worden per school, per buurt of per gemeente.

De metingen van het schoolverzuim zullen een beter gerichte beleidsvoering mogelijk maken. Om het passief schoolverzuim te bestrijden gaat men een andere beleidsaanpak hanteren dan om het aantal jongeren die nergens ingeschreven zijn, te verminderen.

Beleidswerpen	Operationele engagementen
Ontwikkeling van gemeenschappelijke indicatoren en definities	Ontwikkeling van indicatoren die het mogelijk maken een beeld te schetsen van het schoolverzuim in het BHG, zowel op gewestelijk niveau als op buurt- en schoolniveau. (cf. de hierboven omschreven indicatoren). Gemeenschappelijke definities en indicatoren voor schoolverzuim uitwerken om op basis daarvan voor iedere soort schoolverzuim in het BHG gegevens te verkrijgen. (cf. de hierboven omschreven gemeenschappelijke definities).
Een goede gegevensbank uitwerken	Een centraal registratiesysteem creëren voor de invoer van ongerechtvaardigde afwezigheden of andere informatie. Dat is nodig om

	<p>een gedetailleerder zicht te krijgen op het schoolverzuim en om de problematiek beter op individuele basis te kunnen opvolgen.</p> <p>De cijfers linken aan kenmerken van de leerlingen, zoals de keuzes, schoolachterstand, ...</p>
<p>Een kader creëren voor de uitwisseling van gegevens rond schoolverzuim, zodat de betrokken actoren de nodige informatie kunnen bemachtigen voor het bepalen en evalueren van hun beleid</p>	<p>Een kader vaststellen voor de uitwisseling van gegevens, met naleving van het recht op privacy.</p> <p>De cijfers ter beschikking stellen van de actoren op macro-, meso- en microniveau (bijvoorbeeld: cijfers bekendmaken aan lokale actoren zoals de gemeentelijke diensten voor de preventie van schoolverzuim).</p> <p>De cijfers kunnen toegankelijk gemaakt worden via een gespecialiseerde website (zoals de nieuwe website rond schoolherinschakeling van perspective.brussels).</p> <p>De betrokken actoren helpen bij het interpreteren van de cijfers en bij het implementeren van een beleid voor de bestrijding van schoolverzuim.</p> <p>De scholen moeten betrokken worden bij het proces. De scholen verzamelen immers intern gegevens. Zij moeten betrokken worden bij het interpreteren van de cijfers en bij de lokale beleidsuitvoering.</p>
<p>Het vroegtijdig schoolverlaten en de NEET's beter opvolgen</p>	<p>De gegevensbanken over onderwijs koppelen met die over tewerkstelling om de NEET's beter te kunnen opsporen en om hen beter op weg te kunnen helpen naar een opleiding of naar werk.</p>

Doelstelling 2: Werken aan het versterken van het sociaal (buurt)weefsel

Werkt in op risicofactor	BUURT
Soort maatregel	PREVENTIE
Voorbeelden uit het BHG	Acties in verband met sociale cohesie (COCOF) Sportateliers georganiseerd door de straathoekwerkers van de verschillende gemeenten (BHG – LPBP) Project “On d’écôle” (BHG- LPBP-Anderlecht), Bredescholen-programma (VGC) Zinneke Parade, Tambours de la Paix, toneelprojecten in rusthuizen (BHG – PSV)

Vaststelling

De buurt is in het BHG een belangrijke risicofactor voor schoolverzuim. Verschillende organisaties (zoals de straathoekwerkers of buurtverenigingen) in Brussel proberen dan ook deze risicofactor af te zwakken door het sociaal (buurt)weefsel te versterken via activiteiten die het lokale netwerk verdiepen en bruggen bouwen tussen stakeholders. Scholen blijken echter zelden betrokken in dergelijke initiatieven.

Beleidswerpen	Operationele engagementen
Projecten in de openbare ruimte ontwikkelen	Het komt erop aan de sport-, sociale en cultuurprojecten in de openbare ruimte van de buurt te behouden en te versterken. Dat kan via de gewestelijke programma’s voor de bestrijding van het schoolverzuim, maar ook via initiatieven voor het bevorderen van de sociale cohesie.
De betrokkenheid van de scholen vergroten	Scholen vanuit hun expertise partner maken van de buurtprojecten die via buurtverenigingen of gemeentelijke initiatieven ontstaan. Het is belangrijk om de schoolteams ervan bewust te maken dat een sterk sociaal buurtweefsel ook de school zal versterken in het realiseren van haar taak. Het bredeschool-programma op de Nederlandstalige scholen versterken en dat soort initiatieven ook ontwikkelen aan Franstalige zijde op basis van de gewestelijke programma’s voor de bestrijding van schoolverzuim of het vrijetijdsonthaal.
De ouders sterker betrekken bij de projecten	De ouders actief betrekken bij de activiteiten in de buurt en op school, meer bepaald als partners bij de organisatie.

Doelstelling 3: Zorgen voor een vlottere overgang op cruciale momenten in de schoolloopbaan

Werkt in op risicofactor	SCHOOL – GEZIN - INDIVIDU
Soort maatregel	PREVENTIE
Voorbeelden uit het BHG	<p>Gericht tot de leerlingen: Toekomst Ateliers d’Avenir // Parcours Ton Orientation (verschillende gemeenten) // studiekeuzebeurs (VGC)</p> <p>Gericht tot de ouders: informatiesessies over inschrijven (Gewest - LPBP)</p>

Vaststelling

Veranderingen van school, foute studiekeuze, de capaciteitsproblemen van de Brusselse scholen en zittenblijven vergroten de kans op schoolverzuim en schooluitval.

De maatregelen die kaderen in deze doelstelling, spelen in op de risicofactor “school”, maar ook op de risicofactor “gezin”.

Beleidswerven	Operationele engagementen
Bovenlokale informatietools ontwikkelen en die lokaal ter beschikking stellen	De informatie over de inschrijvingsprocedures, rechten op school, de studiekeuze, de studierichtingen en de organisatie van de onderwijssystemen op bovenlokaal niveau verzamelen en samenvatten voor de twee onderwijsregimes. Achtergestelde gezinnen missen immers bijvoorbeeld kansen om hun kind in te schrijven in de school van hun keuze, omdat ze te weinig geïnformeerd zijn over het onderwijssysteem, de regelgeving rond inschrijvingen of hun onderwijsrechten. Arbeidsmarktinformatie en informatie over mogelijkheden om verder te studeren geven aan leraren, CLB, PMS, leerlingen, ...
	Die informatie verspreiden via een centraal bovenlokaal infopunt (bijvoorbeeld: website over schoolherinschakeling van perspective.brussels)
	Die informatie over heel Brussel lokaal verspreiden via de gemeentelijke diensten voor de preventie van schoolverzuim en de infopunten die ontwikkeld zijn via de jongerengarantie.
	De informatie verspreiden onder de meest achtergestelde doelgroepen (publicatie op papier in meerdere talen).
	De informatie brengen naar de plaatsen waar de gebruikers vaak komen (buurtcentra, scholen, metro / straat, huisbezoeken).

<p>Het Beroepenpunt versterken⁶</p>	<p>Om de jongeren beter wegwijs te maken in hun studie- en beroepskeuze, aansluiting zoeken bij het Beroepenpunt en waar nodig het verbreden.</p>
<p>De vaardigheden die nodig zijn voor een geslaagde overgang, consolideren</p>	<p>De kennis van de onderwijstaal versterken.</p> <p>De schoolachterstand wegwerken door middel van bijscholing en schoolondersteuning.</p> <p>Modules ontwikkelen om de vaardigheden van de leerlingen op cruciale overgangen te versterken (kleuterschool - basisschool en basisschool - middelbare school). Bijvoorbeeld door middel van ludieke activiteiten om de kennis van de onderwijstaal te verbeteren of methodologische workshops. Er moeten dus van in het kleuteronderwijs projecten ondersteund worden.</p>
<p>De activiteiten die met studiekeuzebegeleiding en beroepsoriëntering te maken hebben, versterken</p>	<p>Oriënterings- en bewustmakingsactiviteiten door de school op cruciale momenten aanmoedigen (via workshops, infosessies, opendeurdagen op school, website, ...). Bijvoorbeeld via het instrument 'MijnLoopbaan' van de VDAB.</p> <p>De kennis van de pedagogische teams versterken door goede praktijken uit te wisselen tussen scholen. Dit inzake competentieontwikkeling voor leerkrachten in de laatste jaren lager onderwijs en de manier waarop scholen hun leerlingen voorbereiden op de overgang naar het secundair onderwijs</p> <p>Bij de lokale initiatieven de verspreiding van informatie aanmoedigen door gebruik te maken van media zoals elektronische dragers, brochures, informatiefiches of via 'collectieve activiteiten', zowel voor de ouders als voor de leerlingen (bijvoorbeeld. Parcours ton orientation, ...).</p> <p>Interactie ontwikkelen tussen de bedrijfswereld en het onderwijs, bijvoorbeeld door middel van initiatieven die erop gericht zijn de ondernemingszin aan te wakkeren: Boost Your Talent – Impulse.brussels.</p>

⁶ Dit pas opgestarte initiatief is het resultaat van een samenwerking tussen Bruxelles Formation, Actiris, de Leerwinkel en de VDAB. Dit is een informatie- en ontmoetingscentrum op een centrale locatie in Brussel voor al wie vragen heeft rond vijf thema's: oriëntering, opleiding (onderwijs), het vinden van een job, het beheren van een job (werkervaring), de ervaringen op het vlak van mobiliteit en de ontwikkeling van een eigen activiteit (ondernemerschap). Via digitale tools en een multimediateek is informatie te vinden omtrent deze thema's. Daarnaast kan men er terecht voor persoonlijke gesprekken met consulenten of informatiesessies.

Doelstelling 4: Het psychosociaal engagement van kinderen en jongeren versterken

Werkt in op risicofactor	LEERLINGEN - SCHOOL
Soort maatregel	PREVENTIE
Voorbeelden uit het BHG	Workshops rond (cyber)pesten (BHG - LPBP) FARO (VCLB), traject voor scholen rond geweldloos verzet; Ludieke activiteiten om het psychosociaal welzijn te verbeteren (BHG – PSV) Schoolbemiddelaars (BHG – LPBP) Jongerencoaching (BHG – PSV / VGC)

Vaststelling

Door het psychosociaal engagement van kinderen en jongeren te versterken, beoogt men alle jongeren op school een leeromgeving te bieden waarin ze zich goed en aanvaard voelen, voldoende zelfvertrouwen hebben en weten wat er van hen verwacht wordt (waarden en normen).

De literatuur duidt pesten, geweld en agressie op school, op de speelplaats en op de sociale netwerken, zowel in het lager als in het middelbaar onderwijs, aan als eerste grote hindernis voor dit psychosociaal engagement.

Individuele risicofactoren (bij de leerling), zoals psychosociale problemen,⁷ verhogen merkbaar de kans op schoolse demotivatie en schoolverzuim en grensoverschrijdend gedrag (met een weerslag op het school- en klasklimaat).

Beleidswerven	Operationele engagementen
Het onveiligheidsgevoel en geweld op school voorkomen en verminderen	<p>Een geïntegreerd preventief beleid voeren om pesten, geweld en agressie op school te bestrijden, door:</p> <p>Op de scholen een strijdplan tegen pesten op school te ontwikkelen.</p> <p>De jongeren meer bij de problematiek te betrekken via bijvoorbeeld peer bemiddeling: organiseren van een vorming waarbij jongeren leren hoe zij conflicten/spanningen moeten oplossen.</p> <p>De ouders te betrekken bij en bewust te maken van de problematiek inzake pesten en geweld op school en de gevolgen op het vlak van schoolverzuim.</p> <p>Campagnes te voeren om leerlingen en leerkrachten te sensibiliseren voor (cyber)pesten door middel van lokale en bovenlokale initiatieven.</p> <p>Op school activiteiten op te zetten om het onveiligheidsgevoel en het geweld op school te verminderen (bijvoorbeeld via PSV-projecten).</p>

⁷ Psychosociaal is een term die verwijst naar de psychologische ontwikkeling van een persoon en zijn interactie in een sociale omgeving

	<p>De educatieve teams te coachen in niet-gewelddadige communicatie en conflictbeheer (bijvoorbeeld: FARO: VCLB)</p> <p>De lerarenopleiding te versterken, ook in het kleuter- en lager onderwijs.</p> <p>De collectieve ruimten in de scholen aan te passen om de spanningen te verminderen (speelplaats, refter, enz.)</p> <p>Een overbevolking van scholen te vermijden</p>
Het begripsvermogen en de uitdrukkingvaardigheid van anderstalige leerlingen bevorderen	<p>Het aanleren van de onderwijstaal stimuleren onder meer door middel van ICTO</p> <p>De scholen helpen een taalbeleid uit te werken door op school taallessen te ontwikkelen buiten de lesuren.</p> <p>De (toekomstige) leerkrachten een vorming geven over de specifieke onderwijsbehoeften van anderstalige jongeren.</p>
Het welzijn op school stimuleren	<p>(Buitenschoolse) activiteiten opzetten die gericht zijn op het welzijn (bijvoorbeeld om meer zelfvertrouwen te kweken, ludieke activiteiten, groepsgeest, ...) of die de leerlingen de kans geven om zichzelf beter te leren kennen en zichzelf uit te drukken (talenten / sterktes / identiteit). Bijvoorbeeld via het PSV</p> <p>De sociale integratie van kwetsbare groepen verbeteren (cf. Roma-project van het PSV, aanbod vrijetijdsactiviteiten) of de burgerzin van de leerlingen stimuleren.</p> <p>De ouders betrekken door hen bewust te maken van het belang van welzijn op school (VG)</p> <p>Het educatieve team sensibiliseren voor het belang van welzijn op school.</p>
Zorgen dat kinderen vanaf 3 jaar meer naar school gaan	<p>Zorgen voor voldoende kwaliteitsvolle plaatsen op de scholen.</p> <p>Voldoende aangepast personeel hebben, ook voor de periodes buiten de lesuren op school (opvang - middagpauze)</p> <p>Vanaf de kleuterschool het contact met de ouders bij de leerkrachten stimuleren</p>

Doelstelling 5: Het pedagogisch engagement bevorderen

Werkt in op risicofactor	LEERLINGEN - GEZIN - SCHOOL
Soort maatregel	PREVENTIE
Voorbeelden uit het BHG	<p>Allerlei vormen van huiswerkklassen (Gewest – LPBP; ondersteuning van activiteiten rond schoolbegeleiding</p> <p>Ouderschapsondersteuning: BHG- LPBP: collectieve activiteiten voor ouderschapsondersteuning; VG: Via welzijn werken aan opvoedingsondersteuning binnen de Huizen van Het Kind.</p> <p>Op school workshops inrichten over mentaal beheer en werkwijzen (leren leren) (Gewest – LPBP en PSV</p>

Vaststelling

Kwalitatief onderwijs laat toe dat leerlingen een hoger academisch engagement ontwikkelen. Om dergelijk onderwijs te realiseren, is het niet enkel noodzakelijk om rechtstreeks het academisch engagement⁸ van leerlingen te stimuleren. Het is ook belangrijk in te zetten op de leercontexten die hiertoe het meest bijdragen, met name het gezin en de school. Dat kan door enerzijds het opvoedkundig vermogen van de ouders en anderzijds de pedagogische vaardigheden van de beroepsuitoefenaars te verbeteren.

Om het academisch engagement van de leerlingen te bevorderen, wordt aan Franstalige zijde ingezet op activiteiten om de schoolbegeleiding te ondersteunen, kortweg ook wel “huiswerkklassen” genoemd.

Beleidswerven	Operationele engagementen
De pedagogische vaardigheden van de beroepsuitoefenaars vergroten.	<p>In de basisopleiding van de leerkrachten meer aandacht schenken aan de verwachtingen van de jongeren in een stedelijke omgeving.</p> <p>De leerkrachten voorbereiden op het les geven aan een anderstalig publiek</p> <p>Zorgen voor een uitwisseling van goede praktijken tussen de scholen / leerkrachten.</p>
Het academisch engagement van de leerlingen stimuleren	Ondersteuning tijdens de lessen en buiten de schooltijden voor vakken zoals taalonderwijs en wiskunde, ontwikkelen.

⁸ Onder ‘academisch engagement’ plaatsen we praktijken die primair de focus leggen op het schoolse leren (schoolgerichte focus). Rumberger en Rotermund (2012) hebben het over een “*effort directed toward learning, understanding, or mastering the knowledge, skills or crafts that academic work is intended to promote*”.

	<p>Activiteiten opzetten om de academische vaardigheden van de leerlingen te vergroten (methodologische workshop). Het is de bedoeling om de leerlingen leertools en -strategieën bij te brengen, zoals kijken in de klasagenda of een taak begrijpen, zodat de leerlingen erin slagen (in de toekomst) zelfstandig te leren en dus te vermijden dat ze leerachterstand oplopen.</p>
	<p>Activiteiten ontwikkelen om gerichte en specifieke ondersteuning te bieden om een einddoel te bereiken (bijvoorbeeld workshop of stage om voor te bereiden op het getuigschrift basisonderwijs, intensieve stages om de leerlingen sneller leerachterstand te kunnen doen ophalen en zo te vermijden dat ze blijven zitten, ...)</p>
	<p>Op het volledige Brusselse grondgebied zorgen voor een gratis of betaalbaar buitenschools aanbod van schoolondersteuning</p>
	<p>Op bovenlokaal niveau tools voor schoolbegeleiding ontwikkelen en die tools beschikbaar maken voor de lokale actoren, bijvoorbeeld via een beveiligde website.</p>
<p>De educatieve vaardigheden van de ouders verbeteren</p>	<p>De ouders moeten actiever betrokken worden bij de schoolondersteuning van hun kind.</p> <p>Die betrokkenheid moet starten vanaf een zo jong mogelijke leeftijd, d.w.z nog voordat het kind zijn schoolloopbaan aanvat, op basis van een outreachende aanpak (bijvoorbeeld door huisbezoeken af te leggen). Ouders geloven op dat moment immers het sterkst dat hun gedrag en hun houding de toekomst van hun kind positief kan beïnvloeden.</p> <p>De band tussen de school en de ouders versterken door bijvoorbeeld tijdens of buiten de schooluren op school vormingen te organiseren (bijvoorbeeld via het sociale cohesiebeleid).</p> <p>De huiswerkbegeleiding thuis en/of in aanwezigheid van de ouder(s) laten doorgaan.</p>

Doelstelling 6: De relaties tussen leerling/gezin en school herstellen

Werkt in op risicofactor	LEERLINGEN - SCHOOL
Soort maatregel	INTERVENTIE
Voorbeeld(en) uit het BHG	Schoolbemiddelaars: FWB en BHG - LPBP Jongerencoaching: Abrusco – VGC en BHG

Vaststelling

Tegengestelde verwachtingen tussen leerling/gezin en school over de houding en het gedrag van de leerling zijn een belangrijke risicofactor voor schoolverzuim. Ze kunnen leiden tot conflictueuze relaties tussen beide partijen, met zware gedragsproblemen als gevolg, geweld of pesten op school, (een dreiging tot of tijdelijke) uitsluiting en problematische demotivatie bij de leerling. Het is dan ook belangrijk dat tijdig bemiddeld wordt in dergelijke conflicten op school, zodat de relaties opnieuw hersteld raken en een escalatie wordt vermeden die leidt tot (definitieve) schooluitval.

Uit de praktijkanalyse blijkt dat de bestaande actoren in deze situaties vooral kiezen om individueel en op maat van de situatie van de jongeren te werken, en dit vanuit een herstelgerichte benadering en laagdrempelige werking (via onthaalplekken in sociale wijken, interne schoolbemiddelaars, of door jongeren op te zoeken waar ze het meest optrekken). Daarbij ontstaat een spanningsveld dat de neutraliteit van die actoren in het gedrang brengt in de context van een meer repressieve aanpak.

Beleidswerpen	Operationele engagementen
De actoren die werken op school, maar wel onafhankelijk van de school, een sterkere rol toedichten.	<p>Verhogen van het aantal actoren die individuele begeleiding bieden en optreden als bemiddelaar tussen de school, de jongere en zijn gezin (bijvoorbeeld: de bemiddelaars van de FWB, de gemeentelijke bemiddelaars (BHG - LPBP), de jongerencoaching van de VG).</p> <p>Het is de bedoeling om alle scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bestrijken.</p> <p>Samenwerking tussen die verschillende veldwerkers tot stand brengen met het oog op de uitwisseling van goede praktijken</p>
Activiteiten stimuleren die (onrechtstreeks) tot doel hebben om de relatie tussen de leerling / het gezin en de school te verbeteren	<p>De gemeentelijke schoolbemiddelingsdiensten binnen de preventiediensten een sterkere rol toedichten bij het oplossen van conflicten op school (LPBP).</p> <p>Activiteiten stimuleren die onrechtstreeks gericht zijn op het verbeteren van de relaties (bijvoorbeeld activiteiten rond intern mentorschap van het PSV)</p> <p>Op school tools ontwikkelen om verbondenheid en dialoog te creëren tussen de leerlingen, het onderwijzend personeel en de directie (klassenraad / leerlingenraad).</p>

Doelstelling 7: De leerlingen re-integreren in de school of in een schoolloopbaan

Werkt in op risicofactor	LEERLINGEN
Soort maatregel	INTERVENTIE / COMPENSATIE
Voorbeeld(en) uit het BHG	vzw Odyssée (BHG-PSV) Lokale projecten van het ESF (FWB) SAS (FWB) Leerplichtcontrole (FWB / VG / gemeenten)

Vaststelling

België heeft zich in het Nationaal Hervormingsplan tot doel gesteld om het schoolverzuimpercentage tegen 2020 terug te brengen tot 9,5%.

Het schoolverzuimpercentage wordt benaderd op basis van het percentage personen van 18 tot 24 jaar zonder diploma hoger middelbaar onderwijs die geen enkele andere onderwijsvorm of opleiding meer volgen. Dat percentage bedraagt in het BHG 14,8%, tegenover 6,8% in het Vlaams Gewest en 10,3% in het Waals Gewest. Voor België ligt het op 8,8%.

De schoolherinschakeling van leerlingen in een school- of opleidingstraject of een traject naar werk is voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dus een topprioriteit.

De doelgroep van de strategie voor de bestrijding van het schoolverzuim zijn leerplichtige jongeren en jongeren die kunnen terugkeren naar school.

De beleidsinitiatieven van het gewest en de gemeenschappen om een job of opleiding aan te bieden aan jongeren zonder diploma middelbaar onderwijs maken geen deel uit van deze strategie.

Beleidswerven	Operationele engagementen
De leerplicht beter controleren	De procedure om de naleving van de leerplicht te controleren vereenvoudigen. Die procedure is omwille van de complexe onderwijssituatie in Brussel te omslachtig (met veel stappen en actoren). De taak om de leerplicht thuis te controleren doorgeven aan actoren die controlerende opdrachten uitvoeren, bijvoorbeeld aan de jeugdpolitie, gemeenschapswachten of andere. De niet-schoolgaande jongeren en hun gezin individueel opvolgen.
Jongeren die uitgesloten zijn of die zich in een situatie van absoluut schoolverzuim bevinden, begeleiden	Jongeren die uitgesloten zijn of die zich in een situatie van absoluut schoolverzuim bevinden, een individuele opvolging bieden, waardoor zij terug een school, een opleiding of werk kunnen vinden (bemiddelaars van de FWB, CLB, gemeentelijke dienst voor de preventie van schoolverzuim)

	<p>Afgehaakte jongeren en hun ouders informeren over wat ze kunnen doen: de pistes die leiden naar een kwalificatie (nieuwe school, middenjury, tweedekansonderwijs,...) of naar werk.</p> <p>De procedure voor definitieve uitsluiting (voorwaarden en procedures) herzien in het belang van het kind.</p> <p>Meer middelen voorzien voor de diensten die zich toeleggen op compensatiemaatregelen (SAS, Solidarité, ...)</p>
<p>Jongeren beter informeren over de werking van de arbeidsmarkt</p>	<p>De informering van jongeren over de werking van de arbeidsmarkt en het belang om een kwalificatie te verwerven, versterken.</p> <p>De werkgevers bewust maken van het belang voor jongeren om een kwalificatie te verwerven en hen te coachen.</p> <p>Toezien op een goed evenwicht tussen studentenjob en onderwijs</p> <p>Het alternerend onderwijs en de bedrijfsstages ondersteunen en versterken.</p>

Doelstelling 8: De verschillende lokale en bovenlokale instrumenten voor de strijd tegen schoolverzuim in het BHG beter coördineren en inzetten op kennis van de actoren

Vaststelling

Op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden tal van beleidsinitiatieven ondernomen om het schoolverzuim te bestrijden. Die initiatieven gaan uit van de Gemeenschappen, de gemeenschapscommissies, het Gewest en de gemeenten. De uitvoering ervan is toevertrouwd aan een groot aantal actoren.

Die complexe organisatie leidt er vandaag toe dat de doelgroepen van de vele activiteiten die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden ontwikkeld, maar in versnipperde slagorde worden bereikt. De operationele actoren (vaak lokale en bovenlokale vzw's) bieden hun diensten daarenboven aan dezelfde scholen, leerlingen en gezinnen aan. Dergelijke versnippering wijst meestal op een gebrekkige coördinatie.

Beleidswerven	Operationele engagementen
<p>Het aanbod van de activiteiten voor de bestrijding van schoolverzuim coherenter maken en zorgen voor een betere informatieverbreiding.</p>	<p>Ervoor zorgen dat de actoren die zich inzetten voor de strijd tegen schoolverzuim op de hoogte zijn van de verschillende bestaande initiatieven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De website over "schoolherinschakeling" die ontwikkeld wordt door perspective.brussels (vertrekkende van de website www.pass.irisnet.be) moet het mogelijk maken die doelstelling te verwezenlijken.</p> <p>De ouders en jongeren gecentraliseerde informatie aanbieden over de verschillende bestaande activiteiten die erop gericht zijn het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bestrijden. De website over "schoolherinschakeling" die ontwikkeld wordt door perspective.brussels (vertrekkende van de website www.pass.irisnet.be) moet het op termijn mogelijk maken die doelstelling te verwezenlijken.</p> <p>Ervoor zorgen dat de meest achtergestelde doelgroepen informatie krijgen, bijvoorbeeld door papieren folders te verspreiden die in meerdere talen vertaald zijn.</p> <p>Ondersteuning bieden voor activiteiten die uitgaan van een netwerk van lokale partners die hetzelfde doel voor ogen hebben, maar vanuit hun expertise daaraan elk hun eigen bijdrage leveren.</p>
<p>De opvolging van jongeren die zich in een situatie van schoolverzuim bevinden, doeltreffender maken</p>	<p>Ervoor zorgen dat de doelgroep (jongeren, ouders, leerkrachten, scholen) terecht komen bij de juiste actoren en geholpen worden door de passende initiatieven ter bestrijding van schoolverzuim.</p> <p>Wederzijdse kennis van de actoren en de ontwikkeling van trajecten met maatregelen om schoolverzuim te bestrijden zijn van essentieel belang om de doelgroep adequaat te begeleiden.</p> <p>Het "Kans-model" dat ontwikkeld is aan Nederlandstalige zijde, is een grote stap vooruit op dat vlak.</p> <p>Kans is het centrale Nederlandstalige meldpunt voor de strijd tegen het schoolverzuim in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de verschillende actoren</p>

	<p>die zich inzetten voor de strijd tegen schoolverzuim, melden er met welke jongere of gezin ze aan de slag zijn en er wordt samen nagedacht over het beste traject voor de jongere of het gezin.</p> <p>Teneinde een samenhangend systeem voor het hele Gewest te ontwikkelen, lijkt het gezien de omvang van het potentiële doelpubliek, verstandig om lokale contactpunten tot stand te brengen.</p> <p>De gemeentelijke diensten voor de preventie van schoolverzuim zouden op termijn kunnen fungeren als centraal gemeentelijk contactpunt, omdat zij tweetalig zijn en beschikken over terreinkennis.</p> <p>Het lokale niveau wordt vandaag trouwens beschouwd als relevant niveau voor overleg tussen de actoren (cf. lokaal overlegplatform).</p> <p>Bij de ontwikkeling van de lokale contactpunten zou rekening gehouden worden met de initiatieven die opgezet zijn door de Gemeenschappen (waaronder Kans aan Nederlandstalige zijde).</p> <p>Om de samenhang van het systeem voor het gewestelijke grondgebied te waarborgen, zouden de gemeentelijke schooldiensten samengebracht worden in een overkoepelend netwerk, zodat de informatie voor het gewestelijk grondgebied gecentraliseerd kan worden.</p>
<p>Uitbouw van een netwerk van en overleg tussen de actoren</p>	<p>Het is aangewezen om de actoren die zich inzetten voor de strijd tegen schoolverzuim, samen te brengen in een netwerk.</p> <p>De uitbouw van dat netwerk moet gebeuren op meerdere niveaus, op lokaal niveau (zelfs infralokaal), maar ook op bovenlokaal niveau.</p> <p>Bij de uitbouw van het netwerk worden verschillende doelstellingen nagestreefd: zorgen voor kennis van de verschillende actoren en van de verschillende initiatieven, zorgen voor een pluridisciplinaire benadering van de jongeren in schoolverzuim, ...</p> <p>Op lokaal niveau kan het netwerk uitgebouwd worden door de gemeentelijke diensten voor de preventie van schoolverzuim. Aan dat overleg moeten zoveel mogelijk actoren deelnemen om te bepalen wie wat doet, wat er vatbaar is voor verbetering, ... Die rol is perfect verenigbaar met de rol van centraal contactpunt die de gemeentelijke schooldiensten vervullen (zie vorige beleidswerf).</p> <p>Op bovenlokaal niveau kan de schooldienst van perspective.brussels instaan voor de uitbouw van een netwerk om te zorgen voor kennis van de verschillende initiatieven en actoren en om de goede praktijken in de strijd tegen schoolverzuim te verspreiden. De toekomstige website over “schoolherinschakeling” zou een van de instrumenten van dat netwerk kunnen worden.</p>
<p>De productie en verspreiding van informatie centraliseren.</p>	<p>Het is nodig om de doelgroep en de actoren van de strijd tegen schoolverzuim op aangepaste en volledige wijze te informeren.</p> <p>Met het oog daarop dienen alle actoren die informatie voor het doelpubliek ontwikkelen, samengebracht te worden in een netwerk.</p>

	<p>Het is de bedoeling om op die manier te vermijden dat dezelfde informatie meerdere keren wordt aangemaakt, alle behoeften te bestrijken en een ruime verspreiding van de informatie te garanderen.</p> <p>Daarvoor zou een beroep gedaan kunnen worden op de jongereninfodiensten.</p>
--	---